

بررسی ضرورت ایجاد بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسی در ایران

هادی امیرخسرو^۱

چکیده

به علت وجود تضاد منافع بین تهیه کنندگان و استفاده کنندگان صورت‌های مالی، که باعث مهم‌تر شدن نقش اعتباردهی حسابرسی شده است و با عنایت به اینکه گزارش‌های حسابرسی مورد استفاده سرمایه گذاران و سهامداران در تصمیم‌گیری اقتصادی آنها قرار می‌گیرد و ممکن است به خسارت‌های مالی جبران ناپذیر مؤسسات حسابرسی و حسابرسی منجر شود، بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسی ضرورت و اهمیت پیدا می‌کند. بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسی، به افزایش کارایی و دقت در فعالیت‌های حسابرسی و بهبود تخصیص منجر می‌شود. بنابراین ایجاد این بیمه در ایران ضروری به نظر می‌رسد.

واژگان کلیدی

مسئولیت حرفه‌ای، بیمه مسئولیت، حسابرسی، گزارش حسابرسی

مقدمه

با عنایت به این موضوع که محور جامعه مدنی، قانون مداری و مسئولیت پذیری است، بیمه مسئولیت به عنوان ضمانت مالی تعهدات جامعه و یکی از ارکان اساسی این تحول ژرف و گسترده اهمیت پیدا می‌کند. به همین دلیل در اغلب کشورها رشته‌های جدیدی از بیمه مسئولیت مطرح و روز به روز بر دامنه فعالیت این رشته افزوده شده است. موضوع این تحقیق یکی از این رشته‌های جدید به نام «بیمه مسئولیت حرفه‌ای حساب‌برسان» است و امروزه زندگی بشر سرشار از پیشرفت، پیچیدگی و ظرافت شده است. سرعت تغییر و تحولات در قرن گذشته، بیش از تمام ادوار تاریخ بوده است، به گونه‌ای که روابط اجتماعی، فنی، اقتصادی و ... بشر را با دگرگونی‌های اساسی مواجه کرده است.

گسترش روابط اجتماعی، دامنه مسئولیت‌ها را وسعت بخشیده است. ارتباط با غیر برای کسی که نمی‌خواهد خودسرانه عمل کند، تعهد است. منزلت آدمی نیز بستگی به تعهد و مسئولیتی دارد که در برابر سرنوشت خود و دیگران به عهده می‌گیرد. فعالیت‌های اقتصادی، فنی، اجتماعی و مالی زمینه‌ساز ایجاد خطرها و ریسک‌هایی است که می‌تواند به افراد جامعه صدمه بزند و آنها را دچار مشکل کند. گاه جبران این صدمات خارج از توان افراد است و موجب برهم‌خوردن روابط اجتماعی خواهد شد. به دلیل اینکه بیمه توانسته است به عنوان یکی از ابزارهای لازم در توسعه مطرح باشد، این توانایی ویژه و منحصر به فرد را خواهد داشت که برای اساسی‌ترین منبع توسعه یعنی افراد جامعه پوشش‌های مناسبی فراهم کند. یکی از لوازم و ابزارهای توسعه صنعت بیمه آن است که انواع بیمه‌های مورد نیاز جامعه، طراحی و ارائه شود و در عین حال اقداماتی برای آگاهی و آشنا کردن مردم با نیازهای بیمه‌ای آنها و مزایای پوشش‌های بیمه‌ای جامعه به عمل آید.

بیمه مسئولیت حرفه‌ای

بیمه از جمله بهترین ابزارها در برخورد با ریسک است. بنابراین، بیمه مسئولیت حرفه‌ای می‌تواند در امر مدیریت ریسک حرفه‌ای افراد، از جمله حساب‌برسان، کمک شایانی کند. مسئولیت قانونی حساب‌برسان به ویژه مسئولیت رفتار حرفه‌ای آنها بسیار مهم است، زیرا تعداد بالقوه زیان دیدگان از عملکرد نادرستشان، از سایر حرفه‌ها از جمله پزشکی و وکالت بسیار بیشتر است. هزاران سرمایه‌گذار یا اعتباردهنده ممکن است از قصور حساب‌برسان در ایفای وظایفشان متحمل زیان شوند همچنین این قصور ممکن است حسن‌شهرت آنها و جامعه حرفه‌ایشان را که شرط بقای حرفه است، به شدت به خطر اندازد.

موضوع محوری این مقاله، بررسی ضرورت وجود بیمه مسئولیت حرفه‌ای حساب‌برسان در ایران و نیز تأثیر این بیمه بر افزایش کارایی و بهبود عملکرد این حرفه و نیز توسعه اقتصادی و اجتماعی جامعه است.

بر طبق نظر صاحب‌نظران، از جمله شاخص‌های توسعه، میزان پیشرفت و تکامل حسابداری و نظارت مالی در کشورهاست. بهترین الگوی پیشرفت در این رشته، ارائه خدمات حسابداری و حسابرسی در چارچوب تشکل حرفه‌ای و بر اساس پشتوانه قانونی است. اما این امر باعث به وجود آمدن ریسک جدیدی، به نام ریسک مسئولیت حرفه‌ای خواهد شد. این ریسک برای تشکل مذکور و تک تک اعضای آن بسیار مهم است، زیرا اگر با آن مقابله درست نشود می‌تواند اعتماد جامعه به حرفه را به خطر اندازد، درحالی‌که بقای این مجموعه، درگرو همین اعتبار و اعتماد جامعه است.

پرسش اصلی این است که با بررسی بیمه مسئولیت حرفه‌ای حساب‌برسان از زوایای مختلف بیمه‌ای و حسابرسی و شناسایی موانع موجود، با توجه به قوانین کنونی در کشور و پاسخ حساب‌برسان، آیا می‌توان آن را به عنوان یک پیشنهاد عملی و یکی از شاخه‌های بیمه مسئولیت مدنی طرح کرد و به صورت یک اهرم حمایتی از حساب‌برسان

در بخش اقتصادی و اجتماعی این حرفه مورد استفاده قرار داد؟ البته باید اذعان کرد که این تحقیق گام بسیار کوچکی در سطح جامعه حرفه‌ای حساب‌برسان است و امیدواریم که گام‌های بعدی به همت دست‌اندرکاران صنعت بیمه و متولیان حرفه حسابرسی برداشته شود.

هدف اصلی این پژوهش شناخت دیدگاه‌های فعالان حرفه حسابرسی از طرح بیمه مسئولیت حرفه‌ای حساب‌برسان در ایران است.

بیمه‌های مسئولیت در عمده فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی و توسعه آنها نقش مؤثری ایفا می‌کند که بطور اجمال به برخی از تأثیرات آنها در عرصه‌های مختلف اشاره می‌کنیم:

۱. نقش بیمه مسئولیت در توسعه فعالیت‌های اقتصادی:

الف) تأمین امنیت حرفه‌ای .

ب) صیانت نیروی انسانی مولد و ایجاد اشتغال .

پ) حمایت از ارائه دهندگان و مصرف کنندگان خدمات حرفه و ارتقای

کیفیت آن.

ت) نقش حمایتی در اجرای بهینه مسئولیت‌های قراردادی عام و خاص.

۲. نقش بیمه مسئولیت در توسعه فعالیت‌های اجتماعی

الف) آگاهی فعالان حرفه و جامعه از مسئولیت‌های خودشان .

ب) بیمه مسئولیت عاملی برای حل اختلاف .

پ) گسترش بیمه‌های مسئولیت و کاهش دعاوی ارجاعی به مراجع قضایی^۲.

۲. محمد عباس‌زادگان، "نقش بیمه‌های مسئولیت در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور"، فصلنامه

صنعت بیمه، سال ۱۷، ش ۴، (زمستان ۸۱)، ص ۵۱ - ۶۹.

پژوهشگر برای بررسی نکات فوق و نیز ضرورت ایجاد بیمه مسئولیت حرفه حسابرسی، در صدد یافتن پاسخ این پرسش‌هاست:

آیا اجرای طرح "بیمه مسئولیت حرفه ای حساب‌برسان" در ایران باعث کاهش ریسک، بهبود عملکرد و افزایش کارایی حرفه حسابرسی می‌شود؟

آیا اجرای طرح "بیمه مسئولیت حرفه‌ای حساب‌برسان" باعث توسعه اقتصادی و اجتماعی جامعه می‌شود؟

آیا اجرای طرح "بیمه مسئولیت حرفه‌ای حساب‌برسان" در ایران ضرورت دارد؟

با توجه به نقش بیمه مسئولیت در توسعه اقتصادی و اجتماعی جامعه و نیز تأثیر آن بر افزایش کارایی حرفه حسابرسی و برای رسیدن به پاسخ‌های مزبور، فرضیه اصلی تحقیق به شرح زیر طرح شد:

بیمه مسئولیت حرفه ای حساب‌برسان در ایران ضرورت دارد .

همچنین فرضیات فرعی تحقیق به صورت زیر تعریف شد:

۱. بیمه مسئولیت حرفه‌ای حساب‌برسان عاملی برای افزایش کارایی حرفه حسابرسی است.

۲. بیمه مسئولیت حرفه‌ای حساب‌برسان عاملی برای توسعه اقتصادی جامعه است.

۳. بیمه مسئولیت حرفه‌ای حساب‌برسان عاملی برای توسعه اجتماعی جامعه است .

نتایج حاصل از فرضیات فرعی به نوعی دیگر مکمل بررسی فرضیه اصلی تحقیق است.

روش تحقیق، قیاسی - استقرایی است. بدین گونه که برای تدوین فرضیه‌ها از

روش قیاسی و برای اثبات آنها از روش استقرایی استفاده شده است.

در پیشینه تحقیق از روش کتابخانه‌ای و از تکنیک آماری فریدمن برای آزمون

فرضیات استفاده شده است. فرضیه‌ها پس از مطالعه و بررسی تدوین و سپس به کمک

پرسش‌نامه اطلاعات مورد نیاز از جامعه مورد نظر گردآوری شده است. سپس با تجزیه

و تحلیل اطلاعات به دست آمده، صحت و سقم فرضیات آزمون و به کل جامعه تعمیم داده شده است (روش استقرایی).

جامعه آماری این تحقیق (N)، شامل حسابرسان و مدیران مؤسسات حسابرسی کل کشور است. نمونه آماری این تحقیق (n)، شامل حسابرسان و مدیران مؤسسات حسابرسی شاغل در سازمان حسابرسی و شش مؤسسه حسابرسی مستقر در تهران است که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شده‌اند.

قلمروهای موضوعی، زمانی و مکانی تحقیق به شرح زیرند:

۱. قلمرو موضوعی: منحصر به بررسی ضرورت ایجاد بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان در ایران است و سایر بیمه‌ها و اعمال حسابرسان در مدنظر قرار نگرفته‌اند.
۲. قلمرو زمانی: نیمه دوم سال ۱۳۸۲ و نیمه اول سال ۱۳۸۳.
۳. قلمرو مکانی: سازمان حسابرسی و مؤسسات حسابرسی مستقر در شهر تهران. البته پژوهشگر با محدودیت‌هایی نیز مواجه شد که در زیر به آنها اشاره شده است:
۴. به دلیل جدید بودن موضوع تحقیق (بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان)، منابع در دسترس و مرتبط با موضوع در حد انتظار محقق نبود.
۵. به علت اینکه تعداد حسابرسان غیر رسمی شاغل در سازمان حسابرسی و مؤسسات حسابرسی به طور دقیق مشخص نیست، بنابراین در تعیین حجم نمونه به جای روش کوکران از روش حدود تغییرات واریانس در صفات کیفی استفاده شد.

آزمون آماری

آزمون آماری مورد استفاده در تحقیق، آزمون تجزیه واریانس رتبه‌ای فریدمن (دوطرفه) است و فرایند آن به صورت زیر انجام می‌گیرد:

H_0 عامل A بر عامل B مؤثر نیست

H_1 عامل A بر عامل B مؤثر است

سطح معنی دار بودن ملاک آزمون کننده $\alpha = \dots$

$$K(X_{11}, X_{12}, \dots, X_{kn_k}) = \chi^2 = \frac{12}{nk(k+1)} \sum_j R_j^2 - 3n(k+1)$$

$$W(\chi^2 \geq \chi^2_{1-\alpha, k-1})$$

مقدار عددی ملاک آزمون کننده را محاسبه می‌کنیم که یا در ناحیه بحرانی یا در ناحیه مجاز قرار می‌گیرد. آن گاه در مورد درستی یا نادرستی فرضیه H_0 قضاوت و تصمیم‌گیری می‌کنیم.^۲

از ضریب توافق چوپروف به عنوان ملاک وابستگی استفاده شده است. به این معنا که اگر مقدار عددی ملاک آزمون کننده در ناحیه بحرانی قرار گیرد یعنی دو صفت با هم وابسته هستند. برای بررسی این وابستگی از ضریب توافق چوپروف به شرح زیر استفاده می‌شود:

$$P = \sqrt{\frac{\chi^2}{N\sqrt{df}}}$$

ضریب مزبور هرچه به ۱ نزدیک‌تر باشد وابستگی دو صفت به هم بیشتر است. براساس آزمون انجام گرفته در مورد فرضیه بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان عاملی برای افزایش کارایی حرفه حسابرسی است. مقدار عددی ملاک آزمون کننده

۳. جلیل جلیلی خشنود، (۱۳۸۰)، تحلیل آماری، ج ۱، تهران، نشر سرا، ص ۳۴۲.

($\chi^2 = 31/14$) به دست آمده که با مقایسه این عدد با χ^2 به دست آمده از جدول توزیع χ^2 با درجه آزادی (d.f.) ۴ و در سطح معنی دار ۵ درصد که برابر ۹/۴۹ است، چون مقدار عددی ملاک آزمون کننده در ناحیه بحرانی قرار دارد لذا می‌توان نتیجه گرفت که فرضیه در سطح معنی دار ۵ درصد پذیرفته می‌شود. این بدان معناست که در سطح معنی دار مذکور با توجه به شرایط حاکم بر تحقیق، ادعای مطرح شده جامعه مورد مطالعه در این فرضیه مورد قبول است. چون مقدار عددی ملاک آزمون کننده در ناحیه بحرانی قرار گرفته است بنابراین دو صفت به هم وابسته‌اند، برای تعیین میزان وابستگی، ضریب توافق چوپروف محاسبه و در نتیجه مشخص شد که بین دو صفت ۴۱ درصد وابستگی وجود دارد.

همچنین، براساس آزمون انجام گرفته در مورد فرضیه بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان عاملی برای توسعه اقتصادی جامعه است مقدار عددی ملاک آزمون کننده ($\chi^2 = 15/32$) به دست آمده که با مقایسه این عدد با χ^2 به دست آمده از جدول توزیع χ^2 با درجه آزادی (d.f.) ۴ و در سطح معنی دار ۵ درصد که برابر ۹/۴۹ است. چون مقدار عددی ملاک آزمون کننده در ناحیه بحرانی قرار دارد لذا می‌توان نتیجه گرفت که فرضیه در سطح معنی دار ۵ درصد پذیرفته می‌شود. این بدان معناست که در سطح معنی دار مذکور با توجه به شرایط حاکم بر تحقیق، ادعای مطرح شده جامعه مورد مطالعه در فرضیه شماره ۲ مورد قبول است. چون مقدار عددی ملاک آزمون کننده در ناحیه بحرانی قرار گرفته است بنابراین دو صفت به هم وابسته‌اند، برای تعیین میزان وابستگی، ضریب توافق چوپروف محاسبه و در نتیجه مشخص شد که بین دو صفت ۲۹ درصد وابستگی وجود دارد.

براساس آزمون انجام گرفته در مورد فرضیه بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان عاملی برای توسعه اجتماعی جامعه است. مقدار عددی ملاک آزمون کننده ($\chi^2 = 20$) به دست آمده که با مقایسه این عدد با χ^2 به دست آمده از جدول توزیع χ^2 با درجه

آزادی (d.f.) ۴ و در سطح معنی دار ۵ درصد که برابر ۹/۴۹ است. چون مقدار عددی ملاک آزمون کننده در ناحیه بحرانی قرار دارد لذا می توان نتیجه گرفت که فرضیه در سطح معنی دار ۵ درصد پذیرفته می شود. این بدان معناست که در سطح معنی دار مذکور با توجه به شرایط حاکم بر تحقیق، ادعای مطرح شده جامعه مورد مطالعه در فرضیه فوق، مورد قبول است. چون مقدار عددی ملاک آزمون کننده در ناحیه بحرانی قرار گرفته است بنابراین دو صفت به هم وابسته اند، برای تعیین میزان وابستگی، ضریب توافق چوپروف محاسبه و در نتیجه مشخص شد که بین دو صفت ۳۳ درصد وابستگی وجود دارد.

با توجه به آزمون انجام گرفته درمورد این مقدار عددی ملاک آزمون کننده $(\chi^2 = 13/32)$ به دست آمده که با مقایسه این عدد با χ^2 به دست آمده از جدول توزیع χ^2 با درجه آزادی (d.f.) ۴ و در سطح معنی دار ۵ درصد که برابر ۹/۴۹ است. چون مقدار عددی ملاک آزمون کننده در ناحیه بحرانی قرار دارد لذا می توان نتیجه گرفت که فرضیه اصلی در سطح معنی دار ۵ درصد پذیرفته می شود. این بدان معناست که در سطح معنی دار مذکور با توجه به شرایط حاکم بر تحقیق، ادعای مطرح شده جامعه مورد مطالعه در فرضیه اصلی مورد قبول است. چون مقدار عددی ملاک آزمون کننده در ناحیه بحرانی قرار گرفته است بنابراین دو صفت به هم وابسته اند. برای تعیین میزان وابستگی، ضریب توافق چوپروف محاسبه و در نتیجه مشخص شد که بین دو صفت (بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسان و ضرورت ایجاد این بیمه در ایران) ۲۷ درصد وابستگی وجود دارد.

نتیجه گیری

نتیجه آزمون در مورد فرضیه فرعی اول نشان می دهد که حسابرسان و مدیران مسئول آنها بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسان را موجب افزایش دقتشان در انجام دادن

مسئولیت خود می‌دانند. همچنین مشاهده شد که بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان، به جسارت و آزادی عمل بیشتر آنان منجر می‌شود و عاملی برای تأمین امنیت شغلی حسابرسان در جامعه و کاهش ریسک عملکرد حسابرسی است.

نتیجه آزمون در مورد فرضیه فرعی دوم نشان می‌دهد که «بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان»، به تخصیص بهینه منابع منجر می‌شود و عاملی برای حل اختلافات و ایجاد صلح و سازش در جامعه است. اغلب حسابرسان و مدیران مؤسسات حسابرسی معتقدند که بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان، به جلوگیری از توقف فعالیت آنان منجر می‌شود. همچنین این بیمه عاملی برای حفظ منافع عمومی و نیز جهت توسعه اقتصادی کشور است.

از نظر حسابرسان و مدیران حسابرسی در مورد فرضیه فرعی سوم چنین بر می‌آید که این بیمه، به افزایش آگاهی جامعه از حرفه حسابرسی منجر می‌شود و برای جلب اعتماد گروه‌های ذی‌نفع از گزارش‌های حسابرسی شده و در جهت نیل به جامعه مدنی - به عنوان یکی از اهداف دولت - قرار دارد. همچنین این بیمه باعث آگاهی حسابرسان از مسئولیت اجتماعی ناشی از فعالیت خود و نیز افزایش آگاهی اشخاص ثالث از این مسئولیت می‌شود.

از نظر حسابرسان و مدیران حسابرسی در مورد فرضیه اصلی چنین بر می‌آید که امکان بیمه کردن مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان وجود دارد. علاوه بر آن ضرورت استقرار این بیمه نیز در ایران احساس می‌شود. همچنین بیشتر پاسخگویان معتقدند که قوانین و مقررات فعلی در زمینه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان ناقص و مبهم است.

در جمع‌بندی کلی و بر اساس یافته‌های این پژوهش معلوم شد که اکثر پاسخگویان بر این باورند که «بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان» به افزایش کارایی و دقت در فعالیت‌های حسابرسی منجر می‌شود و عاملی برای بهبود تخصیص منابع و

توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور است. با استناد به این نتایج، ضرورت استقرار این بیمه در ایران مسجل می‌شود.

این پژوهش تلاشی برای طرح پیشنهادی است که می‌تواند از فعالان حرفه حسابرسی حمایت کند. طرح « بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسان » به عنوان یک طرح تکمیلی در کنار دیگر محصولات صنعت بیمه در جوامع امروزی کاربرد مثبتی دارد. با بررسی ها و بحث های کارشناسی که در دو حوزه حسابرسی و بیمه انجام خواهد گرفت و با احتمال وجود نواقصی در آن، در مجموع می‌تواند به عنوان یک طرح مثبت در نظر گرفته شود.

استفاده کنندگان از این تحقیق را در صورت اجرای این طرح می‌توان به شرح

زیر معرفی کرد:

- کلیه شرکت‌های بیمه در کشور، که می‌توانند فعالیتشان را گسترش دهند.
- کلیه مؤسسات حسابرسی و حسابرسان در سراسر کشور، که می‌توانند ریسک عملکرد حرفه‌ای حسابرسی خود را کاهش دهند و باعث افزایش کارایی و بهبود عملکرد حرفه‌ای خویش شوند.

پیشنهادها

۱. بر اساس نتایج به دست آمده از این تحقیق و بر مبنای اثبات ضرورت ایجاد «بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسان» در ایران و همچنین نیاز جامعه به افزایش کارایی حرفه حسابرسی و توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور، پیشنهاد می‌شود که زمینه‌های لازم برای تحقق این بیمه در ایران به همت مسئولان ذی‌ربط ایجاد شود.
۲. تدوین قوانین خاص راجع به میزان مسئولیت حسابرسان و نحوه تشخیص قصور حسابرسان.

۳. تعیین مرجع واجد صلاحیت حرفه‌ای که بتواند جرم را به طور حرفه‌ای تشخیص دهد و درجه‌بندی کند.

۴. ایجاد محاکم تخصصی قضایی و صدور حکم در خصوص تقبل خسارت‌های ناشی از مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان .

۵. نظارت مستمر، اصولی و بدون تبعیض جامعه حسابداران رسمی بر فعالیت اعضا و اخراج افرادی که آیین رفتار حرفه‌ای را رعایت نمی‌کنند.

۶. الزام در بیمه کردن مسئولیت‌های حرفه‌ای حسابرسان به عنوان عاملی برای کاهش ریسک و ضرر و زیان حاصل از به کار گرفتن گزارش‌های حسابرسی .

۷. آگاه کردن حسابرسان از مسئولیت مدنی خود در قبال اشخاص ثالث، از طریق روابط عمومی بیمه مرکزی ایران و شرکت‌های بیمه با برگزاری سمینارهای

آموزشی و میزگردهای تخصصی در سطح کشور و استفاده از رسانه‌ها.

۸. آگاه کردن استفاده‌کنندگان از خدمات حسابرسی و از حقوق مدنی خود در قبال خسارت‌های ناشی از استفاده از این خدمات، به همت مسئولان ذی‌ربط در سطح

کشور با بهره‌گیری از رسانه‌ها.

۹. ارتقای اطلاعات بیمه‌ای حسابرسان .

۱۰. طرح «بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان» به عنوان یکی از موضوعات اولویت‌دار در صنعت بیمه کشور.

۱۱. همکاری نزدیک فعالان حرفه حسابرسی و کارشناسان صنعت بیمه برای تحقق عملی پیشنهاد فوق.

۱۲. پیشنهاد می‌شود که موارد زیر در تحقیقات آتی مطالعه قرار شوند:

- بررسی مشکلات استقرار بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان در ایران.
- بررسی تأثیر بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان در شکوفایی صنعت بیمه

- بررسی کیفیت خدمات حسابرسی و ارتباط آن با بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان به صورت مجزا.
- بررسی تجارب سایر کشورها در زمینه ارائه بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان.
- بررسی نقش بهبود قوانین مربوط به حقوق استفاده کنندگان از صورت‌های مالی حسابرسی شده در توسعه و کارایی حرفه حسابرسی.

منابع

۱. جلیلی خشنود، جلیل (۱۳۸۰)، تحلیل آماری، ج ۱، تهران، نشر سرا.
۲. خانی، عبدالله، "بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابداران رسمی"، فصلنامه آسیا (پاییز و زمستان ۱۳۸۲).
۳. عباس زادگان، محمد، "نقش بیمه‌های مسئولیت در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور"، فصلنامه صنعت بیمه، سال ۱۷، ش ۴، (زمستان ۱۳۸۱).
۴. کریمی، آیت (۱۳۸۱)، کلیات بیمه، ج ۶، تهران، بیمه مرکزی ایران.
۵. کریمی، آیت (۱۳۷۷)، بیمه اموال و مسئولیت، تهران، دانشکده امور اقتصادی، ج ۱.
۶. مجتهد زاده، ویدا (۱۳۷۸)، "بررسی حوزه‌های مسئولیت حسابرسان مستقل در رابطه با حسابرسی مالی از دیدگاه استفاده کنندگان خدمات حسابرسی و حسابرسان مستقل"، رساله دکترا، تهران، دانشگاه تهران.
۷. محمود صالحی، جانعلی (۱۳۷۲)، حقوق زیان‌دیدگان و بیمه شخص ثالث، تهران، دانشگاه تهران، دانشکده مدیریت.
۸. مومنی، منصور و عادل آذر، آمار و کاربرد آن در مدیریت، ج ۱ و ۲، تهران، انتشارات سمت.
۹. نجفی، سعید (۱۳۷۹)، "بیمه مسئولیت حرفه‌ای - حقوقی روزنامه نگاران"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی.

۱۰. والاس، وندا ای، "نقش اقتصادی حسابرسی در بازارهای آزاد و بازارهای تحت نظارت"، ترجمه حامی امیراصلاتی، تهران، سازمان حسابرسی، نشریه ش ۱۵۹ (۱۳۸۱).
۱۱. والتر بی. میگز و دیگران، "اصول حسابرسی"، ترجمه عباس ارباب سلیمانی و محمود نفری، تهران، سازمان حسابرسی، نشریه ش ۸۷ (۱۳۷۱).
۱۲. یوسفی، ابوالفضل (۱۳۷۹)، "مسئولیت قانونی حسابرسان مستقل در ایران"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی